

Posudek oponenta habilitační práce

Michal Šroněk: Náboženský obraz v teorii a praxi radikální reformace v předbělohorských Čechách

Michal Šroněk v první kapitole své práce konstatuje, že studium vztahu reformovaných církví k obrazům a umění obecně je u nás na rozdíl od okolních zemí v samém počátku. S tím lze v principu souhlasit, ale přece jenom trochu postrádám ve Šroněkově úvodním přehledu kritičtější rozbor starších prací (uvádí je ale v seznamu literatury): např. Zdeňka Nejedlého (Dějiny husitského zpěvu) Pavla Kropáčka (Umění doby husitské), Karla Stejskala (katalog Rukopisy doby husitské), Jany Nechutové (Prameny předhusitské a husitské ikonofobie či Místo Mikuláše z Drážďan v raném reformačním myšlení, Polemika Štěpána z Dolan s husitskou ikonofobií a zejména pak práce o husitství od Františka Šmahela. Postrádám také odkaz na Holetonovu edici Litoměřického Graduálu. Stejně jako M. Šroněk považuji z metodologického hlediska za velmi inspirativní práce W. Eberharda a H. Schillinga (i dalších badatelů) věnované „konfesionalizaci“. S konstatovanou absencí teoretických východisek a o zaostávání studia umění reformace oproti bádání v Německu či Polsku lze souhlasit jenom částečně. Velkou práci na tomto poli u nás vykonali historici (např. Hrejsa, Kybal, Molnár, Vlk, Šmahel, Holeček, Nechutová), ale i historici umění (Krása, Stejskal). Je škoda, že i v podkapitole Pojmy: náboženský obraz je literatura značně selektivní. Práce M. Bartlové, i přes jejich nesporné kvality, rozhodně nebyly první a jediné, které se zadanou problematikou zabývají. Na s. 15 např. cituje autor práce M. Bartlovou (bez odkazu) a neuvádí odkazy na další literaturu, V následných řádcích na téže straně hovoří autor práce o vztahu Husa k Bernardu z Clairvaux a o tématech inspirovaných Neidhartem von Reuenthal, což jsem publikoval v roce 1995 ve sborníku z husovské konference v Bayreuthu. Podobně necituje autor práce Janu Nechutovou, když rozlišuje tři základní proudy obrazoborectví v Čechách. Otázka luterství (zejména v německy mluvících obcích v severozápadních Čechách) je v práci také tak trochu opominuta a postrádám zde literaturu k ní (např. Jančarek). U zmínky o Matěji z Janova mi chybí odkaz na edici jeho *Regulae veteris et novi testamenti* s komentářem Kybalovým, u zmínky o spise Mikuláše z Drážďan *De ymaginibus* postrádám odkaz na článek Jany Nechuchutové, u zmínky o Jakoubku ze Stříbra odkazy na články F. Šmahela, Jana Chlívce ad.. V obecných otázkách

ikonoklasmu mi velmi chybí odkaz na knihu *Iconoclasme : vie et mort de l' image medievale/catalogue de l' exposition Musée d'histoire de Berne. Paris 2001*

Jestliže, jsem vyslovil určitou kritiku na úvodní pasáže práce pak další kapitoly, zejména pasáž věnovaná vztahu Jednoty Bratrské k obrazům, jsou jednoznačně přínosem!! Autor vychází z dekretů Jednoty, které shromáždil O. Halama, avšak trochu zjednodušeně je komentoval (v tom se ztotožňuji se Šraňkem). V této kapitole se můžeme seznámit nejen s názory Jednoty na funkci obrazu, ale také s tím, jak vypadaly a byly zařízeny sbory Jednoty Bratrské. Za velmi cenné považuji zmínky o liturgických nádobách, textiliích a liturgii. Zvláštní a neméně přínosná kapitola je věnována bratrskému knihtisku a knihám.

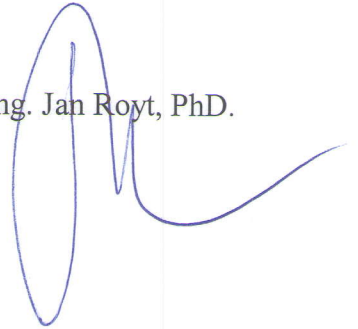
Stejně podnětná je rozsáhlá kapitola věnovaná názorům kalvinistů na umění . Šroněk se nejprve vyrovnává s názory Jeana Calvina na umění. Správně konstatuje, že názor J. Calvina se neutvářel pod tlakem vnějších okolností, ale na podkladě Písma . A je tak součástí jeho uzavřeného myšlenkového systému. Následně se pak Šroněk podrobně zaměřil na názory českých kalvinistů (Zachariáš Bruncvík, Matyáš Kultrarius, Jan Kaupilius) na umění, což dokumentuje jimi publikovanými názory. Cenné je i to, že Šroněk uvádí i polemické názory katolické strany (viz např. s. 82-83). V podkapitole Zbožnost reformovaných v praxi ukazuje jakým způsobem byly akceptovány Calvinovy názory na umění v kalvinisticky orientované rodině Smiřických v komunitách reformovaných v Praze a v dalších českých městech. Je škoda, že autor práce důsledně nekonfrontuje teorii obrazoborectví s jejich praxí. Tak například v Chrudimi (s. 114,) roku 1607 děkan Blažej Borovský dal zbavit údajně kostel ozdob a vybílit, avšak není zřejmé o jaký kostel se jednalo (arciděkanský?), neboť právě v chrudimských chrámech, včetně arciděkanského se dochovalo několik pozdně gotických oltářů, což Šroněk sám v poznámce naznačuje. Poslední kapitola práce pojednává o obrazoborectví v Čechách na počátku 17. století. V jejím úvodu se Šroněk nejprve stručně věnuje plenění pražských kostelů za vpádu pasovských do Prahy. Následně, v návaznosti na své starší statě, pojednal o „očistě“ katedrály sv. Víta. Podrobně se zde věnuje názorům hlavních protagonistů „očisty“. Opírá se přitom o dobové prameny. Za velké pozitivum předložené práce považuji edici základních bratrských a kalvinistických textů, které se váží k problematice. ikonoklasmu.

Předložená habilitační práce prozrazuje hluboký vědecký zájem autora o tuto problematiku. Je výsledkem jeho mnohaletého bádání a dílčích studií v této oblasti. Úvodní pasáže mohly být více propracovány, výběr literatury je zde dost selektivní. Avšak další kapitoly práce tento drobný nedostatek značnou měrou převažují.

Velmi vřele doporučuji předloženou práci jak podklad pro habilitační řízení Michala Šroňka.

V Praze, dne 10. dubna

Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, PhD.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large loop followed by a series of smaller loops and a long horizontal stroke extending to the right.